

Foto: Ioan Nădișan - Cocon la stână, 1975

Colecția AUGUSTIN MICU

Jocuri de copii

Floare frumușică.

Un grup de fete se aşeză în cerc. Cele mai mici, în fața celor mari, grupate câte două.

Se alege o fată care să înceapă jocul. Ea se mișcă în ritmul melodiei, în mijlocul cercului, executând ce se cerea în textul melodiei:

Floare frumușică,
Pleacă-te în lături,
Aşa pe lin, *lin*
Aşa pe lin.

Hai și sai acuma-n apă
Și bine te spală,
Piaptănă-te foarte bine,
Sterge-te la mine.

Pe ultima replică, fata din mijlocul cercului se aşeză în genunchi, în fața fetei dorite, și se sterge de haina acesteia, schimbă locurile și jocul reîncepe.

De la Victoria Mic, 68 ani, Merișor.

Călimara

Băieți și fete se aşeză în cerc. Se alege conducătorul jocului, care trecea prin fața fiecărui, indicând cu degetul câte o persoană pe fiecare silabă pe care o recită:

Am o călimără

Plină cu cerneală,

Ce culoare are

Cerneala, spune tu!

Cel indicat spunea o culoare care o avea pe el (roșu, alb, negru etc.).

Conducătorul jocului recita mai departe:

Ai pe tine (culoarea respectivă),

Spune tu!

Dacă acesta avea culoarea indicată, trebuia să părăsească jocul.

Jocul continua până rămânea unul singur, câștigătorul.

Jocul se putea relua.

Unde nu-i cap -
Vai de picioare.

Sfântă Maică Marie,

Maică Sfântă,

Eu nu deznod via

Ci orânda și căsătoria

Și-oi învinge de-oi puté.

Ațele le pui într-un borcănaș cu apă curgătoare, de la vale, și le pun să steie nouă zile și le pun să se spele cu ele și o pun să le arunce unde umblă oamenii mai tare: lângă biserică, la biserică, la chioșc, la bufet, acolo unde umblă oamenii mai tare și zice:

Sfântă Mărie,

Maică Sfântă,

Așa să tragă feciorii

Și tinerii la mine

Cum trag oamenii la biserică,

Cum trag oamenii la ceteră,

La muzică,

La chioșcuri,

Unde umblă oamenii mai tare.

De la Cecilia Ciocan, poreclă Tăca Lichii, 64 de ani, Certeze nr.921, 1997



1488.

Descântec de dezlegat

Se face prin făcătură, dacă asupra femeii s-au făcut farmece și nu se înțelege cu soțul ei. Aduce la descântătoare o cămașă sau chiloți, dar să nu fie curate, să fie șipate de pe el și descântătoarea le desface marți seara pe foc și le scutură pe foc și zice:

Ptiu, ptiu, duh necurat,
Ieși de unde te-ai băgat,
Du-te-n pietrile săci,
În văile reci,
Unde cocoș negru nu cântă,
Puică neagră nu ouă.
Pe ea (cutare)
Las-o curată,
Luminată,
Ca argintul strecurată,
Ca aurul luminată,
Ca mă-sa ce o făcut
Că nici un bai n-o avut,
Că Dumnezeu o lăsat
Că nici un bai nu i-o dat.
Eu i-am descântat,
Maica Sfântă leac i-o dat.

Asta zici de nouă ori către foc și o scuturi pe foc.

De la Maria Bilașco, 60 de ani, Petrova nr. 809, 1997

1489.

Descântece de dezlegare de farmece, de vrăjuri

Când e năcaz la casa omului, când nu se înțelege om cu om, trebuie făcut așe: bag o mătă și un câine în sac, care a fost plin de făină, câinele și mătă îi scuturi în sac. La unu îi dai drumul prin fundul sacului, iar la celălalt prin gură. Scuturi praful de făină prin casă și zici:

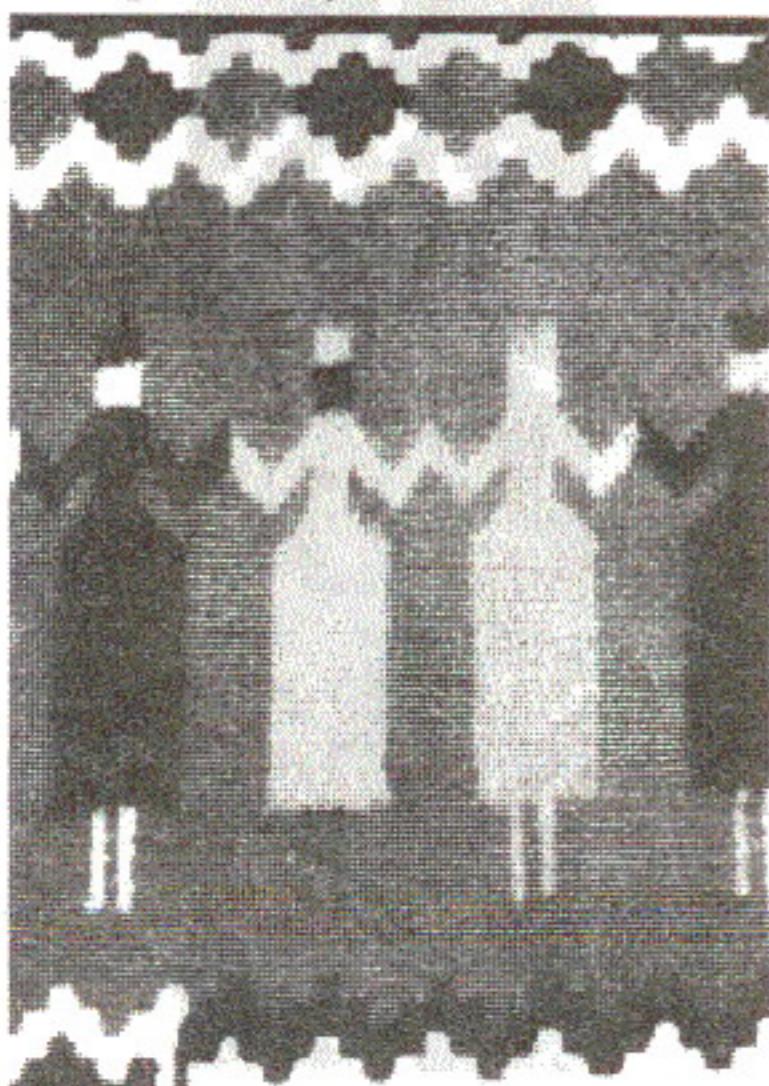


Foto: Anamaria Iuga - Măriuca din Săliștea de Sus, 1996

Alungarea ploii

În timpul jocurilor, dacă venea o ploaie, copiii se retrăgeau la adăpost pe prisma casei și, sărind, când pe un picior, când pe altul, rosteau în cor, de mai multe ori:

Ploaie, ploiaș,
Meri cătă Băiță
Că te-ajunge soarele
Și-t taie picioarele.

Se repeta de mai multe ori, până înceta ploaia și puteau să reieie jocul.

De-a baba oarba

Mai multe fete se prind de mâini și formează un cerc. Se alege o fată care va fi baba oarba. În mijlocul cercului este legat la ochi cu o năframă. Este învărtită de două-trei ori pe loc, apoi se îndreaptă spre una din fetele din cerc. Ca să-o recunoască o "cerceta" pe fată, pe haine. Dacă o recunoște, aceasta intră în locul ei. Dacă nu, se procedă la fel ca la început, până ghicea pe una dintre fete.

Fetele din cerc se învârteau și ele, cântând ritmat:

Baba oarba, hai la joc,
Scoate nasu din cojoc!

De la Ilieș Gheorghe, 78 ani, 1987, Tăuții Măgherăuș.

La popa la poartă

Mai mulți copii se așeză în cerc, prinși de mâini. La alegere, unul dintre ei intră în mijlocul cercului, în timp ce toți scandăză:

La popa la poartă
Este-o mătă moartă,

Cine-a râde și-a vorbi
A mînca-o coaptă.

Copilul din cerc face tot felul de mișcări, hilare, scoate diverse sunete, imită animale etc., pentru a provoca râsul. Toți ceilalți îl urmăresc, dar nu au voie să râdă sau să vorbească. Primul care nu reușește să se abțină primește o pedeapsă și este obligat să părăsească cercul. Apoi jocul continuă, un alt copil, pe rând, merge la mijloc, până la ultimul, care este și câștigătorul.

Prietena dulce

Fetele se așeză în cerc, se alege o fată care poartă o batistă prin spatele fetelor din cerc, în timp ce se cântă:

Mi-am pierdut o năfrămuță,
Cine mi-aflat-o?

Eu mă rog să mi-o aducă
S-o sărut o dată.

Fata lăsa batista în spatele uneia dintre fetele din cerc și își continua drumul, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Fata care avea batista lăsată în spate, jos, trebuia să observe repede, să ia și să alergă după cea care "și-a pierdut-o". Dacă nu reușea să ajungă, cea care pierduse batista îi lăsa locul în cerc. Dacă fata n-a observat batista în spatele ei, iar cea care i-a lăsat-o ajungea din nou la ea, o ridică și i-o punea pe

Ce nu poți să pui,

Să așezi în cui?

(mo)

cap, împingând-o în cerc. Se relua jocul de la început. Dacă cea care "pierduse" batista era ajunsă, se cânta partea a doua a melodiei:

Frumoase sunteți, fetițe,
Albă-i fața voastră,

Pe această melodie, cele două fete se învârtesc în mijlocul cercului. După terminarea melodiei, prima fată intră în cerc, iar a doua fată ia batista, o flutură, în timp ce se cântă:

Albastră-i, albastră-i
Iarba înverzită,
Mi-am pierdut prietena dulce
Dar iar am găsit-o.
Asta-i haina albă,

Tocmai ca o garofită
Din grădina noastră.

În acest moment așeză batista în fața unei fete, care o dorește, îngenunche amândouă pe batistă și se îmbrățișează. Batista rămâne la fata aleasă și reîncepe jocul.

De la Victoria Mic, 68 ani, 1986, Merișor.

Pițigaiă

Joc între doi copii. Primul, care este la "bătaie", întinde mâna cu palma în jos, iar al doilea îl prinde cu vârfurile degetelor mare și arătător de dosul palmei; apoi, la fel, se prind în continuare și cu cealaltă mână. În timp ce-și leagănă mâinile în sus și în jos, scandează:

Pițigaiie, gaie,
Un picior de oaie.
- Cine îl l-o dat?

- Popa din Bârgău!
- Alduiască-l Dumnezeu!

Pe ultima replică, al doilea își trage repede mâinile să nu-l "frigă" (lovească). Dacă primul reușește să-l atingă peste mâini, rămâne în continuare la "bătaie", dacă nu, își schimbă rolurile.

Știrbă Babă Cloanță

La copiii cărora le cădea un dintă și rămânea știrb, pentru a-l necăji, ceilalți spuneau:

Știrbă Babă Cloanță,
Mătură tărăță

Printron c.. de măță.

De la Gavril Mic, 39 ani, 1986, Merișor.

De-a capră

De la o linie marcată pe pământ, mai mulți copii săreau "de pe loc", fără avânt. La fiecare se însemna la călcăi până unde a sărit. Cel care sărea mai puțin, stătea "de-a capră", apelat, cu mâinile pe genunchi, lângă linie. Toți săreau, apoi, peste capră. După ce săreau, capra se depărta de linie cu un lat de picior. Dacă săreau toți corect, adică fără să calce linia, capra cerea executarea unor figuri: o labă a piciorului sau o palmă la fundul caprei, o lovitură cu fundul etc. Primul care nu putea executa corect cerința, stătea de capră.

Jocul reîncepea, în aceleasi condiții.

Pe casă și p afară

Sub streașina unei case, se adunau mai mulți copii. Unul era ales să înceapă jocul. Fiecare copil își alegea un nume de oraș. Cel care începea jocul, arunca mingea pe casă și striga un oraș. Cel care și-a ales numele

Cap ai,
Minte ce-ți mai trebuie.

Maică Mărie,

Maica Sfântă,

Așa să se mânânce ei

Cum s-or mânca

Animalele aieste.

Dacă bănuiești când vine o

femeie în casă cu vrăji, cu rău, iezi

mătura și mături după ea și zici:

Sfântă Mărie,

Maica Sfântă,

Eu nu te bag

Ci te scot.

Altă vrăjă:

Bărbatul, dacă e rău în casă, iezi

elasticul și-l porți pe lângă tine nouă zile. Si dacă-l porți în fiecare zi îi faci un nod și zici:

Sfântă Mărie,

Maica Sfântă,

Eu nu îi înod guma,

Eu îi înod săngele,

Si puterea

Si l-oi învinge de l-oi puté.

Guma o îngropi în prag, în pământ și o ții cât îi vre. Ori o pui într-o sticlă și o înfunzi și să știi unde o pui că, dacă i se întâmplă ceva, dai drumul un pic la aer în sticlă și dacă se umflă îi deznozi un nod.

De la Cecilia Ciocan, poreclă Tâca Lichii, 64 de ani, Certeze ne. 921, 1997

1490.

Descântec pentru vaci

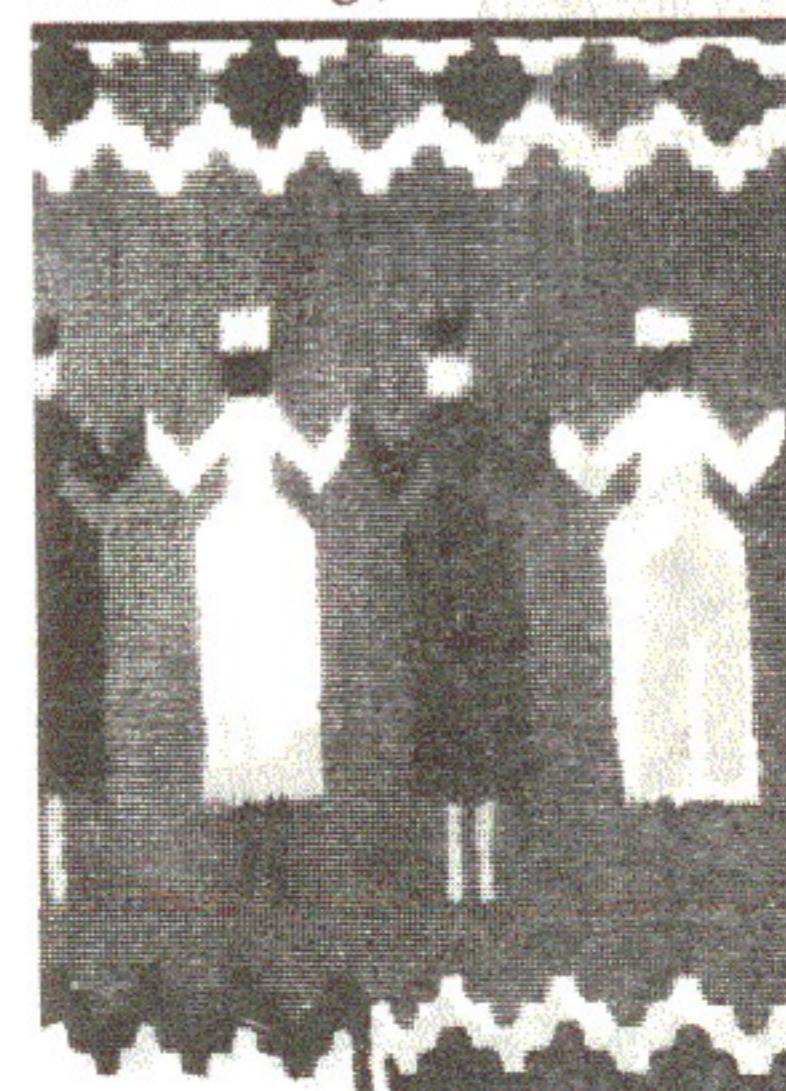
- Tu, Suraie,

Tu Rajă,

Ce răgești?

- Da' cum n-oi răgi,

Cum n-oi mugi,



Că din lume,
De peste lume,
Din păduri
Si de pe păduri
Tăt ce-o venit
Si mi-or luat mana
Si nu pot
Câte mă strâng
Si mă dor
Si-s bolnavă.
Rugați-vă,
Să-mi vie înapoi mana,
Să-mi vie înapoi laptele,
Înapoi să-mi vie laptele curat.
De la Maria Bilașco, 60 de ani, Petrova nr. 809, 1997

1491.

Descântec la mătrăgună

Ne ducem la mătrăgună și-o
descântăm de bine, de bucurie, de
dragoste și înțelegere în casă și să
fim voioase, bucuroase, tot anul. Să
ne ducem la nunți și toată lumea să
ne laude, să ne iubească, să nu fim
supărare, să nu plângem, să râdem.
Să mergem la mătrăgună, luăm sare
sfântă, ne luăm bani, ne luăm
sarmale, ouă fierte și mergem la
mătrăgună și zicem:
- Săru-mâna,
Doamnă împărăteasă,
Cea mai frumoasă
Și cea mai aleasă
Din lume,
De peste lume.
Eu am venit la tine
Să-mi dai dragoste,
Bucurie,
Să reușesc
Oriunde mă voi duce,
Să fiu prima,
Să fiu văzută,
Să fiu dragă la toată lumea;
Eu-s înainte,
Eu-s mai dragă,
Eu-s mai tare,
Eu-s mai mare.

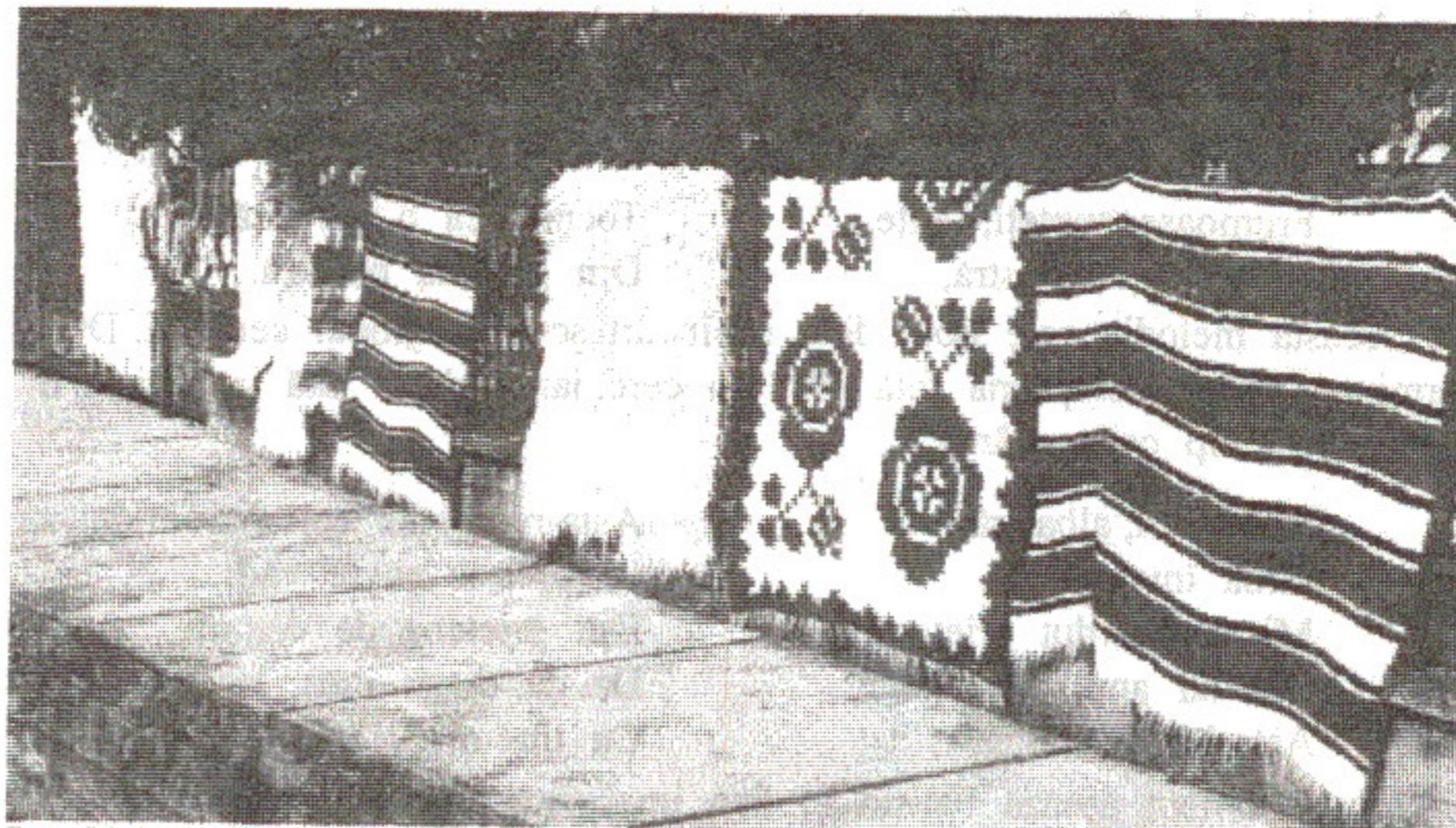
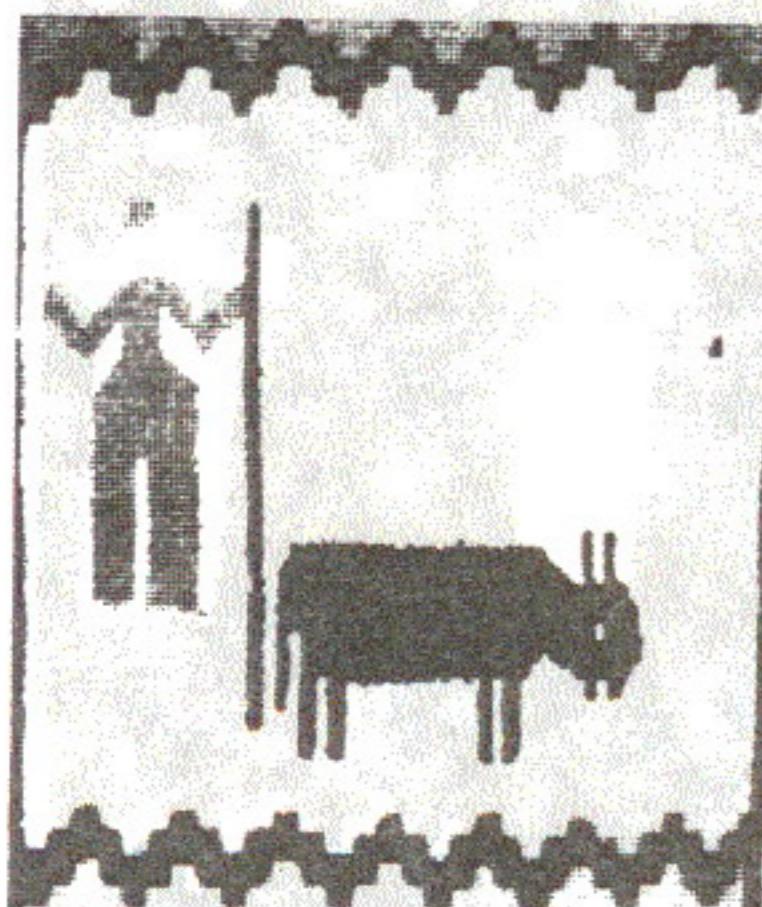


Foto: Cristian Tureanu - Cergi, la Săpânța, 2002

respectiv, trebuia să prindă mingea în cădere și să-l întească pe unul dintre colegi. Dacă nu prindea mingea sau nu-l atingea pe unul dintre copiii care fugeau în toate direcțiile, ieșea din joc. Dacă era cineva atins, ieșea acesta afară din joc.

Jocul continua până rămânea unul, acesta fiind declarat învingător.

De la Maria Jurje, 48 ani, 1986, Bârgău.

De-a trombiță

În sărbătorile de iarnă, copiii se jucau "de-a nucile", în clopotniță. Copiii se aliniau în față unei linii trasate pe pământ. În față, la 2-3 m., se marca o altă linie pe care copiii așezau fiecare câte o nucă. Cu o altă nucă, fiecare, pe rând, trebuia să atingă o nucă din față. Dacă o lovea, o câștiga. Dacă nu o lovea, trebuia să așeze altă nucă pe linie. Nuca cu care se arunca se numea "trombiță". Puteai să câștigi sau să pierzi un anumit număr de nuci.

De la Ilie Cardoș, 64 ani, 1987, Merișor.

De-a fripta

Doi copii se așezau față în față, cu mâinile întinse, palmele suprapuse: cu palmele în sus, iar cel de deasupra, cu palmele în jos. Cel cu palmele în sus era dedesubt, adică la "fript", trebuind să-l atingă pe celălalt, de deasupra, peste mâna, fie cu stânga, fie cu dreapta. Cel de deasupra trebuia să-și tragă repede mâinile; dacă era fript, schimbau rolurile. Uneori loviturile, peste dosul palmei celui fript, erau usturătoare.

De-a morișca

Prinț-un ou de pasare "stricătoare" se introducea un pai. Se cerea unui copil, de obicei mai mic, să țină paiul cu ouul între degete, pentru a putea fi învărtit ca morișca. Palmele acestuia se apropiau unele de altele, de cele mai multe ori cu "ajutorul" celuilalt copil, ou se spargea și ... hazul, buna dispoziție erau asigurate.

De-a craiu

Era un joc cu nuci. Se alegea un conducător, care avea o nucă numită "crai". În afara de "crai", conducătorul putea să mai aibă 2-3 sau mai multe nuci, pe ascuns. El introducea pumnul cu nucile între genunchi și zicea:

Coarne are
și bou nu e,

Mâni n-are,
În copaci se suie.

Craștie-împriștie

Ce scoți afară?

Un copil zicea:

- Câte cătane?

Alt copil zicea:

- Două lângă crai!

Dacă nimerea numărul, le câștiga, dacă nu, trebuia să dea conducătorului de joc atâtea nuci câte au fost pronunțate.

Jocul era practicat și de fete.

De la Reghina Tâmaș, 57 ani, 1987, Merișor.

Direcția - ținta

Se desena pe tablă un cerc, cu diametrul de cca. 20 cm. Se fixa o distanță de 6-8 m., marcată de o linie. Se alegea primul copil care se așea la linie, legat la ochi. Cu degetul și cu mâna întinsă, se îndrepta spre ținta de pe tablă. După ce a pus degetul pe tablă, se dezlegă la ochi să vadă dacă a nimerit ținta, în timp ce restul copiilor se amuză copios, fiecare, însă, dorind să-și încerce dibăcia.

Jocul continuă, cel care nu nimerește fiind eliminat. Dacă sunt mai mulți câștigători, jocul continuă pentru departajare.

Foc - apă

Se stabilea un obiect: mingă, cretă etc. etc. Unul dintre copii era legat la ochi, era învărtit de 2-3 ori, în timp ce obiectul era ascuns. Toți copiii participau la joc, ajutându-l pe cel ce trebuia să găsească obiectul. Când se îndrepta în direcția bună, copiii exclamau: "Foc, foc, foc". Când se îndrepta într-o direcție greșită, scandau: "Apă, apă, apă", până revenea în direcția bună iar când era foarte aproape, ritmul scandărilor se intensifica.

După găsirea obiectului, urma, la rând, alt copil.

De-a trenu

Un grup de copii se așează pe scaune. Fiecare își alege câte o gară dintr-o anumită localitate. Unul dintre ei este ales ca "locomotivă" și anunță plecarea trenului dintr-o anumită localitate. Cel care și-a ales gara respectivă trebuia să se ridice și să spună "Da". Apoi se anunță altă localitate. Cine nu răspunde prompt sau se ridică altul care nu era numit, era pedepsit – să sărute o fată, să bea un pahar cu apă, să zică "cucurigu" etc.

Se reîncepea jocul și dura cât voiau copiii.

De la Victoria Mic, 68 ani, 1986, Merișor.

De-a gâcea

Dintron un grup de copii se alegeau doi: unul cu "gâcea" – un pui de vreo 3 cm., pe care-l ținea ascuns între palme/degete – și unul care trebuia să ghicească.

Copiii, așezați în cerc, cu palmele apropiate, așteptau să primească "gâcea" dintr-palmele apropiate ale celui ce își strecuă palmele printre ele lor. Nu se știa la care dintre copii a fost lăsată "gâcea". Cel care trebuia să ghicească numea pe unul dintre copii. Dacă ghicea, preluă gâcea, iar cel la care s-a găsit rămânea de ghicitor. Jocul continua cât doreau copiii.

De la Victoria Mic, 68 ani, 1986, Merișor.

**Ce naște din pisică
Șoareci mănâncă.**

Te rog, doamnă împărăteasă,

Cea mai bună,

Să-mi fie de folos,

De bucurie,

De cinste.

Te rog, doamnă împărăteasă,

Te cinstesc,

Te doresc,

Să fiu cinstită de tăti,

De bărbatu meu,

De ai mei frați

Si de ale mele surori.

Eu să fiu cea mai mândră,

Si cea mai dragă

Si cea mai văzută anul acesta.

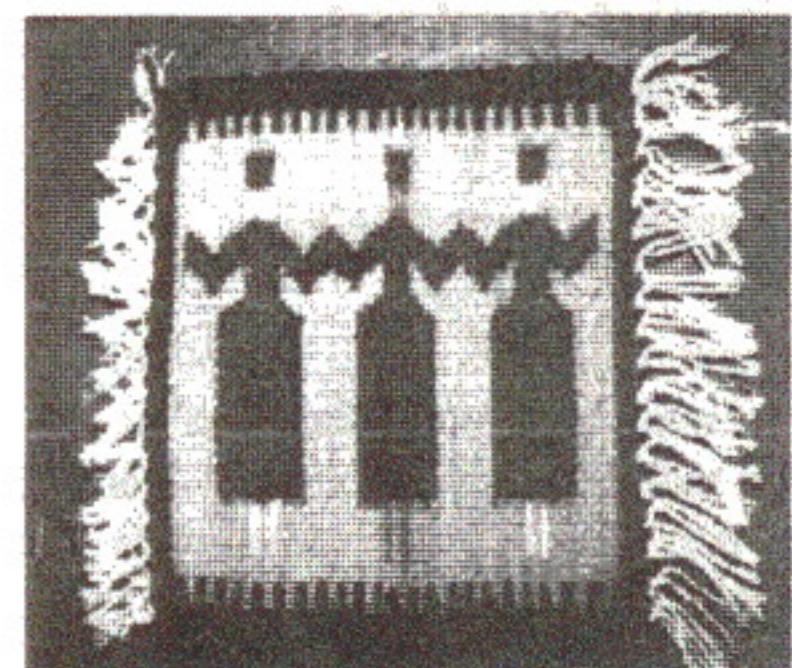
Un an de zile cu bucurie,

Sănătate și folos.

La mulți ani!

Mătrăguna leagă omul. Mătrăguna de dragoste, dacă-i modru să te poți apropia de ea, să o aduci așe ca lumea. Mătrăguna trebuie săpată cu dragoste, să-i dai bomboane, bani, miere, tot ce-i bun și dulce. O sapi cu dragoste și bucuroasă, îi spui că o iubești, o pupi, o ungi cu tot felul de miere și cu mâncare. O aduci acasă în brațe, în față, o cinstești, o pui într-o vază cu flori și îi pui o sticlă cu vin. Ne îmbrăcăm de sărbătoare, o ridicăm cu masa și discutăm ca noi să fim cele mai frumoase, să ne fie dragă lumea și să fim bine.

De la Maria Bilașco, 60 de ani, Petrova nr. 809, 1997



1492.

Descântec

pentru a avea lapte vacă

Vraja cu mătrăguna, în concepția țăranului român, este benefică pentru vite, să ne dea lapte. Mătrăguna aleasă pentru descântec este de mai multe feluri: este și pentru oi și pentru vaci. Mătrăguna este și femeiască și bărbătească. Diferit este modul cum o sapi: pentru bărbat dacă o sapi, pentru femei, de bine. Dacă le amesteci, atunci nu ajută. La mătrăgună trebuie mers cu dragoste, să-ți deie ajutor, să ai smântână, să ai lapte mult, vacile să nu pătească nimic, să nu fie pagubă, aşa se cere.

De la Maria Bilașco, 60 de ani, Petrova nr. 809, 1997



Foto: Cristian Tureanu - Ioană Pleș Gână din Ieud, 2002
damigeana de 7 litri, unde sunt acum 5 litri, ca și în damigeana de 10 litri.

V. Pe sus trece un stol de găște. De jos, zice o gâscă:
- Bună ziua 100 de găște!

Una de sus îi răspunde:

- Noi nu suntem o sută de găște, că suntem atâtea, încă pe-
atâtea, încă pe jumătate, încă pe un sfert și cu tine om fi 100.

Rezultat:

$$36+36+18+9+1=100$$

VI. Cât fac:

Unu cu unu
Și cu altu
Și cu trei legat de patru?

Rezultat:

$$1+1+1+7=10$$

VII. Un om s-a întors de la târg cu o capră, o varză și cu un lup.
Trebuia să treacă cu luntrea peste o apă. Avea voie să treacă de două
ori, dar numai câte una să pună în luntre. Cum a procedat?

Rezolvare:

A pus varza în cornul caprii și a trecut prima dată lupul. Apoi a revenit
și a trecut și capra.

VIII. Într-o cameră locuiesc

Nimeni și Nimic.
Nimeni pleacă la piață,

Nimic pleacă la serviciu.
Cine-a mai rămas în cameră?

Răspuns: și.

De la Zamfir Oșan, 62 ani, 1987, Cicârlău

IX. Pentru scrisori de dragoste, era scrisă adresa expeditorului în cifru, pe
care nu-l știau decât cei doi. Fiecare literă corespundea unei cifre, iar
unde nu avea corespondent în cifră, se scria litera respectivă.

De ex.: Tâmaș Reghina

Cifru: 0 pe ragust; 0=1 p=2 e=3 r=4 a=5 g=6 u=7 s=8 t=9.

Dezlegare: 95m58 436hin6 = Tâmaș Reghina.

De la Reghina Tâmaș, 57 ani, 1987, Merișor

Cine-i pățit
Stie să se ferească.

mătrăguna de rău o pui în spate, la
dos. Când o aduci, îi tragi căte un
pumn, o batjocorești, o aduci, o bagi
la toaletă, nu intri cu ea în casă, te
duci prin alt loc. Dacă ai toaleta în
casă, n-o poți aduce că, ferească
Dumnezeu, ce război e acolo. O ții
nouă zile acolo, o dumeci mărunt și
o strângi și o țipi pentru cine ai țipat
o și apoi, ferească Dumnezeu, ce-i
acolo. În timp ce o aduci, pe fură,
nu-i bine să latre un caine, să nu te
întrebe nimeni de unde vii. Trebuie
să fii secretoasă.

Pentru a dezlega făcătură, trebuie
descăntat de bine și să spală cu iarba
dragostei, ori te duci la popă, la o
citanie de bine. Femeia cărcia i s-a
făcut descântecul cu mătrăgună rea nu
are nici o scăpare, trebuie să meargă
să i se descânte.

De la Maria Bilașco, 60 de ani, Petrova nr. 809, 1997

1494

Descântec cu apă de pe mort

Când moare omu, se ia apă de pe
mort, dai la bărbat, dai la femeie,
care-i la orice și zici:

Sfântă Mărie,
Maică Sfântă,
Așe să n-aibă putere (cutare)
Să meargă nicăieri,
Să n-aibă putere să mă suduiască,
Să mă bată
Cum n-are putere mortu aista.
Și pui câte oleacă de apă.

Variantă:

Iei degetul unui prunc nebotezat când
moare, degetul mic de la mână
stângă, îl pui să-l mănânce, pentru că
bărbății sunt răi, te bat și să nu-ți mai
facă nimic, că nu-i poți umbla prin
casă bine. Îi iezi când frigi carne, îl
demnici și-l pui să-l mănânce și zici:

